

Міністерство освіти і науки України

**Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

**Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування**

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

**Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції**

15 травня 2025 р.

**Полтава
2025**

УКД 336.5:355.02(477)

Глушко Аліна Дмитрівна,

кандидат економічних наук, доцент

Клименко Ірина Віталіївна, Маркіна Софія Сергіївна,

студенти

Національний університет «Полтавська політехніка імені

Юрія Кондратюка»

ФІНАНСУВАННЯ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабної агресії Росії проти України питання фінансування сектору безпеки та оборони стало беззаперечним пріоритетом для держави. В умовах воєнного стану Україна змушена суттєво перерозподіляти бюджетні ресурси, залучати зовнішню допомогу та шукати нові механізми забезпечення фінансової стійкості армії та сил безпеки. Розглянемо сучасні тенденції, основні джерела фінансування, структуру видатків, а також ключові виклики, з якими стикається Україна у фінансуванні безпеки та оборони під час війни.

Фінансування сектору національної безпеки та оборони стало визначальним фактором для збереження суверенітету та територіальної цілісності України під час широкомасштабної агресії. З 2024 року спостерігається постійне зростання загроз для національної безпеки, проте до 2022 року фінансова політика не завжди відповідала рівню цих викликів. Відкритий етап російської агресії з 2022 року зробив фінансування оборонного сектору абсолютним пріоритетом державної політики [1].

Розглянемо динаміку та структуру фінансування у 2022-2025 роках. У 2024 році військові витрати України досягли 64,7 млрд грн, що становить 34% ВВП – найвищий показник у світі [2]. На 2025 рік у державному бюджеті передбачено понад 2,2

трлн грн (26,3% ВВП) для сектору безпеки і оборони [3]. Фінансування здійснюється як за рахунок загального фонду державного бюджету, так і спеціальних фондів, військових облігацій, міжнародної допомоги та емісії гривні. Протягом першого кварталу 2025 року фінансування основних напрямів діяльності сектору безпеки та оборони здійснювалося у повному обсязі згідно з розписом асигнувань [4].

Основними джерелами є податкові надходження, внутрішні та зовнішні показники, військові облігації та міжнародна допомога. У 2024 році Україна отримала щонайменше 60 млрд. грн. військової допомоги, переважно від США, Німеччини та інших країн ЄС [2]. Важливим джерелом є емісія гривні (18% у структурі фінансування за окремими оцінками) та військові облігації (8%). Почала зростати роль спеціальних фондів, які акумулюють кошти для оперативного забезпечення потреб оборони.

Основними викликами фінансування в умовах воєнного стану стало: По-перше, наявність кризи державних фінансів. Усі податкові надходження спрямовуються на військові потреби, що обмежує можливості для подальшого збільшення витрат. По-друге, державний бюджет 2025 року покриває близько 25% від заявлених потреб Міністерства оборони, що створює значний дефіцит ресурсів для забезпечення Збройних Сил [5]. По-третє, війна загострює системні ризики для фінансового сектору та економіки, посилюючи навантаження на бюджет і підвищуючи потребу у зовнішньому фінансуванні [6]. А також, залишається проблема забезпечення довгострокової стійкості фінансування та балансування між потребами оборони й іншими секторами економіки.

Розглянемо інституційні та нормативні інновації, що дозволять нам пристосуватись до сучасних умов. Відбувається розробка законодавства щодо страхування воєнних ризиків, що має підвищити захищеність інвесторів та бізнесу, а також сприяти залученню додаткових ресурсів у сектор безпеки.

Створюється Державна агенція зі страхування воєнних ризиків, яка розроблятиме стандартизовані страхові продукти для об'єктів критичної інфраструктури. Удосконалюється система державного регулювання та нагляду за діяльністю агенцій, що працюють у сфері безпеки та оборони.

Ключовими напрямками фінансування є забезпечення грошового утримання військовослужбовців, додаткових винагород, соціальних виплат та реалізація соціальних гарантій [7]. Утримання особового складу, закупівля матеріально-технічних ресурсів, розвиток інфраструктури та підтримка мобілізаційної готовності – пріоритети видаткової політики [4]. Україна є світовим лідером за часткою військових витрат у ВВП, проте значна частина фінансування забезпечується за рахунок зовнішньої допомоги. Військова допомога від партнерів не враховується у витратах України за міжнародними стандартами, але фактично є критично важливою для обороноздатності. Поглиблення співпраці з МВФ, Світовим банком та іншими міжнародними структурами сприяє підтримці макроекономічної стабільності та розробці нових фінансових інструментів.

Таким чином, фінансування безпеки та оборони в Україні в умовах воєнного стану за масштабом і складністю є безпрецедентним завданням. Необхідно забезпечити достатнє фінансування сектору безпеки та оборони навіть в умовах післявоєнного відновлення. Важливо удосконалювати механізми залучення внутрішніх та зовнішніх ресурсів, розвивати страхування воєнних ризиків та підвищувати ефективність використання бюджетних коштів. Пріоритетом має залишатися фінансова підтримка обороноздатності, соціального захисту військових та розвитку критичної інфраструктури. В умовах обмежених ресурсів потрібна жорстка бюджетна дисципліна, прозорість та контроль за використанням коштів оборотного сектору.

Література

1. Шубін В. (2023). Фінансування сектору національної безпеки та оборони в Україні: виклики в період воєнного стану. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (15), 264-270. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.33>

2. Україна – восьма у світі за обсягом військових витрат і перша за їх часткою у ВВП. URL: <https://www.telegraf.in.ua/buisiness/money/10139119-ukrajina-vosma-u-sviti-za-obsjagom-vijskovih-vitrat-i-persha-za-jih-chastkoju-u-vvp.html>

3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>

4. Підсумки I кварталу 2025 року: Фінансування органів сектору безпеки і оборони забезпечено у повному обсязі. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/7149.html>

5. Бюджет-2025 покриває потреби Міноборони лише на 25%. URL: <https://espresso.tv/ekonomika-byudzhet-2025-pokryvae-potrebi-minoboroni-lishe-na-25-nardepka-friz>

6. Рада з фінансової стабільності розглянула системні ризики фінсектору та законопроект про страхування воєнних ризиків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rada-z-finansovoyi-stabilnosti-rozglyanula-sistemni-riziki-finsektoru-ta-zakonproyekt-pro-strahuvannya-voeyennih-rizikiv>

7. Онищенко С. В., Глушко А. Д. Фінансова та цифрова інклюзія ветеранів в аспекті зміцнення соціально-економічної безпеки. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. №. 15.

8. Онищенко С.В., Маслій О.А., Глушко А.Д., Черв'як А.В. Загрози соціально-економічній безпеці України: монографія. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. 375 с.